

SƯU TẦM VÀ NGHIÊN CỨU TÀI LIỆU LỊCH SỬ

TRẦN HUY LIỆU

TRONG một bài trước đăng trên tạp san *Nghiên cứu lịch sử* số 9 xuất bản tháng 11-1959, chúng tôi đã nói về việc sưu tầm sử liệu và kiểm tra sử liệu. Với bài này, chúng tôi nhấn mạnh vào mấy việc cần làm ngay là nghiên cứu cổ sử trên những di vật khai quật được và sưu tầm tài liệu cần, hiện đại sử trong dịp kỷ niệm 30 năm đấu tranh của Đảng.

Trước hết là việc khai quật và nghiên cứu những di vật khai quật được. Hiện nay, trong việc xây dựng đất nước ở miền Bắc, những phát hiện di chỉ, di vật đã đưa chúng ta vào thế bị động, nhưng đồng thời cũng đẩy chúng ta phải xúc tiến công tác khai quật. Những ngày gần đây, các bạn phụ trách bảo tồn bảo tàng đã bắt tay vào việc này. Cố nhiên là chúng ta không phải khai quật để mà khai quật, mà là để phục vụ cho việc nghiên cứu lịch sử. Vì vậy, sau khi công tác khai quật đã làm rồi, nhiệm vụ các nhà khảo cổ là phải đi sâu vào vấn đề, xác minh thời đại của những di vật di chỉ, liên hệ nó với những sự kiện lịch sử. Để đáp ứng những nhu cầu cấp thiết, chúng ta đang chuẩn bị xây dựng một bộ thông sử Việt-nam. Mà, trong khi xây dựng bộ thông sử Việt-nam, một số vấn đề về cổ đại, đặc biệt là thời kỳ nguyên thủy, cần phải được nghiên cứu kỹ. Những năm gần đây, một số vấn đề đã được đem ra thảo luận như : nguồn gốc dân tộc Việt-nam, thời kỳ thị tộc, thời kỳ chiếm hữu nô lệ, v. v... Nhưng tài liệu trên sách vở vẫn chưa thể giúp chúng ta giải quyết

vấn đề một cách thỏa mãn. Kinh nghiệm nhiều nước đã cho chúng ta biết có một số vấn đề thuộc nguyên thủy và cổ đại chỉ được xác minh bằng những di vật cụ thể đào ở dưới đất lên, làm đảo lộn cả những giả thuyết vô căn cứ. Tôi tin rằng : những di vật đã phát hiện ở Cồ-loa, Cồ-nhuế và nay mai ở La-thành, với ánh sáng của chủ nghĩa Mác, sẽ cống hiến cho các nhà khảo cổ Việt-nam những nhận thức mới. Rồi đây, công tác khai quật còn được đẩy mạnh hơn theo kế hoạch, các nhà sử học Việt-nam sẽ phải trả lời nhiều câu hỏi do hiện vật đề ra.

Còn về việc sưu tầm tài liệu về cận đại sử và hiện đại sử, thì, kỷ niệm 30 năm đấu tranh của Đảng lần này là một nguồn tài liệu vô cùng phong phú. Trên các báo chí, cuộc nói chuyện, phòng triển lãm, chúng ta có thêm được một số tài liệu mới, đặc biệt là ở các địa phương. Những thiên hồi ký (ghi lại) hay hồi ức (nhớ lại) của nhiều chiến sĩ đã đưa người đọc đi vào những uẩn khúc của cách mạng. Tuy vậy, cũng phải nhận rằng : trong biển tài liệu từ nhiều nguồn đổ lại ấy không phải không có những sai lầm lệch lạc về ngày tháng, về tên người, về sự việc. Có cả những sai lầm quan trọng. Một số chuyện mà người thuật lại chưa từng sống qua, chưa lĩnh hội được cảnh vật mà mình làm chủ cuộc nên thường dễ mắc những sai sót. Các người công tác lịch sử chúng ta phải nhận dịp sưu tầm cho được càng nhiều tài liệu về mọi mặt càng tốt, nhưng không quên phải kiểm tra tài liệu và phân biệt sử liệu với giai thoại (chuyện hay hay). Năm 1960 là năm ghi dấu nhiều sự kiện lịch sử đã qua và hiện đang diễn ra trên đất nước ta, chúng ta phải làm tốt việc sưu tầm tài liệu, kiểm tra tài liệu và xây dựng được những trang lịch sử quang vinh của dân tộc dưới sự lãnh đạo của Đảng.

Hiện nay, Tổ quốc ta chưa được thống nhất là một trở ngại lớn cho nhân dân toàn quốc nói chung, cho các nhà công tác lịch sử nói riêng. Những trước tác của chúng ta về lịch sử cận, hiện đại nhất định còn thiếu sót một khi chưa có phần đóng góp của đồng bào miền Nam về tài liệu cũng như về ý kiến. Tuy vậy, cũng trong lúc này, chúng ta có nhiều cán bộ miền Nam tập kết ở Bắc, đó cũng là một nguồn tài liệu sinh động mà giới sử học không được bỏ qua. Các cán bộ miền Nam ai đã từng sống sót trong cuộc khởi nghĩa 1940, ai đã

tham gia cuộc Cách mạng tháng Tám, đã sống trong 9 năm kháng chiến đều phải được cung cấp cho kho sử liệu toàn quốc để xây dựng bộ lịch sử cận, hiện đại của một dân tộc anh hùng.

Trở lên trên, chúng tôi đề ra mấy việc cần làm ngay trong nhiều việc khác theo chương trình 1960 của Viện Sử học Việt-nam. Lịch sử là một khoa học rất sinh động và giàu tính chiến đấu. Lịch sử dân tộc ta từ 30 năm nay, dưới sự lãnh đạo của Đảng càng trở nên vô cùng sinh động và đầy tính chiến đấu. Chúng ta, những người công tác lịch sử, trên lập trường chủ nghĩa Mác, cần phải sống, sống rất nhiều giữa cuộc chiến đấu gian khổ và anh dũng của dân tộc từ cách mạng dân tộc dân chủ tiến lên cách mạng xã hội chủ nghĩa, để ghi lấy những trang lịch sử vô cùng quang vinh ngày nay.